

LIBRI II. LOGICAE

P A R S II. DE PROPOSITIONE.

C A P U T I.

DE NOTIONE, PARTIBUS, ET VA- RIETATE PROPOSITIONIS.

§. I.

Propositio quid?

Sicut ideas nominibus, ita propositio-
nibus judicia exprimimus. Unde pro-
positionem non pauci, recentiores prae-
cipue definiunt, quod sit *oratio exprimens
judicium*. In scholis tamen communi-
ter definiri solet *propositio*, quod sit *oratio unum
de alio immediate enuntians*. In qua definitione

vox *immediate* idem ac sine respectu ad præcedentia quaedam significat, ut ita ab argumentatione differat & discernatur propositio.

§. 2.

Propositionis partes. Extrema propositionis quænam dicantur? Quid copula?

Ex definitione propositionis data liquet, ad propositionem quamcunque tria, ex quibus illa seu paribus constat & componitur, necessario requiri, unum scilicet, de quo enuntiatur, & subjectum dicitur, alterum, quod enuntiatur, & prædicatum vocatur, & tertium denique, per quod enuntiatur, & copula audit. Subjectum & prædicatum propositionis ejus extrema seu termini vocantur. Copula esse nequit nisi verbum substantivum *sum* in modo indicativo.

§. 3.

Tria ista an tribus semper vocabulis exprimenda sint?

Necessè tamen non est, ut tria ista tribus semper vocabulis exprimantur. Dantur contra propositiones, quæ duobus, imo quæ unico solum vocabulo constant v. g. ista: *pluit*. Quod tamen ejusmodi esse oportet, ut tria illa complectatur, & ita in illa resolvi queat, quemadmodum *pluit* resolvi potest: *pluvia est cadens*.

§. 4.

De quantitate & qualitate propositionis.

Inter alia circa propositionem observanda, primo loco nobis veniunt quantitas & qualitas. Illam uni-

universalitas & particularitas constituunt; haec duplex esse dicitur, primaria scilicet & secundaria. Per primariam affirmatio & negatio, veritas & falsitas per secundariam denotantur. Ex quantitate & qualitate primaria quatuor propositionum species diversae enascuntur, universalis scilicet affirmativa, universalis negativa, particularis affirmativa, & particularis negativa, quas litteris sequentibus A. E. I. O. indicant Dialectici ita, ut A propositionem universalem affirmativam, E universalem negativam, I particularem affirmativam, & O denique particularem negativam designet juxta sequentes versus:

Adserit A, negat E, verum generaliter ambo.

Adserit I, negat O, sed particulariter ambo.

§. 5.

Propositionis quantitas unde aestimanda? an ex sola terminorum relatione? quid propositio indefinita?

Sunt, qui propositionis quantitatem ex sola terminorum, praedicati scilicet ad subjectum relatione aestimandam esse dicant adeo, ut propositio universalis & affirmativa quidem sit, quoties praedictum subjecti determinatio intrinseca essentialis est, adeoque necessario eidem convenit: universalis contra negativa, quando praedictum subjecto repugnat, & ei proinde haud quaquam convenire potest. Primam in materia necessaria, in materia impossibili alteram in scholis vocant. Propositio contra particularis ex eorum sententia est, quando praedictum subjecti determinatio solum extrinseca, accidentalis est, ac ei proinde & con- & disconvenire potest. Propositio in materia

contingenti seu possibili talis in scholis dicitur. Verum tamen haec regula non obtinet nisi de propositionibus, quarum subiecto signum nullum est praefixum, quaeque indefinitae ideo vocantur. Propositionis autem definitae quantitas ex signo subiecto praefixo aestimanda est.

§. 6.

Qualitas propositionis unde aestimanda sit?

Propositionis vero qualitas (de primaria hic solum loquimur) ex copula unice aestimanda est ita, ut, si copula adfirmans sit, propositio adfirmativa, & si copula negans sit, propositio negativa habeatur. Ut vero copula negans esse censeatur, particula negativa eandem adficiat. Ubi adverte, in propositionibus complexis, de quibus infra dicitur, duplicem occurrere copulam principalem unam, alteram incidentem, sed principalem ratione qualitatis solum esse adtendendam.

§. 7.

Quantum intersit tam quantitatem quam qualitatem cujusvis propositionis rite internoscere?

Multum sane interest tam quantitatem quam qualitatem cujusvis propositionis rite internoscere. Etenim a qualitate primum pender propositionis resolutio aut copulativa scilicet aut disjunctiva, nec non praedicati subpositio *L. I. p. 2. Cap. 6. §. 16.* ejus item acceptio secundum comprehensionem, sicut infra dicitur. Quae ad intelligendum propositionis sensum, ejusque qualitatem secundariam

riam veritatem scilicet aut falsitatem agnoscendam scitu plane necessaria sunt. Nec a quantitate minus propositionis veritas aut falsitas dependet. Ubi adverte, propositionem particularem conditione subiecto addita in universalem mutari posse.

Antequam ad reliquas propositionum divisiones transeamus, lubet hic paulisper sistere, & propositionum haecenus definitarum regulas hermenevticas ponere, ne pluribus divisionibus & regulis tyronum ingenia confundantur.

C A P U T II.

REGULAE QUAEDAM GENERALES PRO DIGNOSCENDA PROPOSITIO- NUM VERITATE.

---

§. I.

Regula I.

Primaria & maxime generalis, per quam an propositio vero sit, nec ne, discerni potest, regula censetur illa ex ipsa definitione propositionis verae desumpta; *si nempe objectum ita se habeat, ut propositio enuntiat, vera est; si objectum aliter se habeat, falsa est propositio.* Aliae igitur regulae vel ex hac desumuntur, vel propositionum sensum magis declarant, ut hoc declarato clarius possit intelligi, an objectum se ita habeat, an non. Unde, etsi quaedam de veritate iudiciorum jam dicta sint, quae non minus veritati propositionum, utpote quae iudicia enuntiant, conveniunt, restant tamen